

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Severní Amerika – Spojené státy americké (USA)

Antonín Věžník

Severní Amerika (angloamerický makroregion)

- Makroregion vyplňuje americký kontinent severně od mexických hranic. Protože převažujícím jazykem je angličtina, někdy i termín Angloamerika.
- Z hlediska globálního se zdůrazňuje jeho současná výhodná geopoloha, mezi makroregionálními rozvojovými jádry a osami Z.Evropy a V.Asie a ochrana kterou mu poskytují oceány před konfliktními situacemi.
- Pro Evropany znamenala Amerika v době objevu zcela něco nového, jedinečného a proto jí nazývali Novým světem (Mondus novus). Současný název podle italského cestovatele Ameriga Vespucciho byl poprvé použit již v roce 1507.
- Severní Amerika má mimořádné FG předpoklady pro ekonomický a sociální rozvoj, disponuje bohatými surovinovými zdroji..

- Původní obyvatelstvo tvoří necelé 2% populace, proto se hovoří o přesídleneckém makroregionu. Silné imigrační vlny z Evropy (75% obyvatel je evropského původu) i z dalších kontinentů – v minulosti z Afriky, nyní zejména z Asie a LAM – změnily zcela jeho osídlení. Proto se dnes vyznačuje velikou etnickou různorodostí.
- Obyvatelstvo integruje především dlouhodobá prosperita, částečně i jazyk, náboženství, výrazný pocit sounáležitosti a vysoký podíl městského obyvatelstva (80%). Rozvoj měst vznik konurbací a megalopolí je dalším podstatným znakem SAM.
- Na vysoké úrovni je zemědělství, vykazující velké přebytky, průmysl s kompletním sortimentem odvětví se zaměřením na moderní obory . Přesto se nejdynamičtěji vyvíjejí služby, zaměstnávající 70% e.a. obyv. Celkový rozvoj umožnil efektivní dopravní systém.

- Prosperující makroregion patří k ek. nejvýznamnějším oblastem světa. USA se na začátku 20. století staly světovou ek. Jedničkou a odstup od ostatních států se ještě zvýraznil po druhé sv.válce.
- Podíl na HDP světa přesahuje 25%. Ještě významnější roli hrají USA v oblasti politické – zasahují do dění celé planety.... Jsou jedinou supervelmocí současného světa.
- Angloamerika je místem vzniku vyspělých technologií a inovací, odkud se šíří nové impulzy do celého světa, řada jejich univerzit představuje špičková výzkumná pracoviště.
- Americká kultura, jejímž zásadním znakem je tzv konzumní společnost založená na komerci a víře v neomezenou roli dolaru, se šíří díky ek.expanzi a politické

- Stabilní makroregion se vyznačuje absencí válečných konfliktů na svém území (posledním byla válka Severu proti Jihu -1861-1865), náboženských a etnických napětí je minimálně..(nebo se objevují jen v určité latentní formě).
- Počtem obyvatel- 363 mil v roce 2016 a hustotou zalidnění 16 obyv. na km2 se makroregion řadí na poslední místa mezi makroregiony světa.
- V kontrastu s počtem obyvatel (jen 5% ze světové populace) vyniká ek.produkce, kterou se makroregion spolu s Evropou řadí na 1. místo mezi makroregiony a představuje čtvrtinu světového objemu.
- Ještě výraznější je produkce HDP na 1 obyvatele, více jak 5x vyšší než je světový průměr.
- Vynikající jsou i další sociální a demografické indikátory – téměř 100% gramotnost, nejvyšší střední délka života – 77 let u mužů, 82 let u žen.

- Makroregion patří mezi relativně nejvíce homogenní makroregiony jak z hlediska ekonomického, tak z hlediska kulturního.
- Celý region náleží do západní, evropské či technické civilizace a mezi anglofonní oblasti.
- Křesťanství se zde vývojem a vnějšími vlivy diferencovalo do řady denominací. Vedle vyznání římskokatolického se lidé hlásí k protestantským církvím (zejména k baptistické, metodistické, luteránské, mormonské aj....). sekty

USA – státní zřízení

- 52 států
- Státy – republikánská forma vlády (dáno Ústavou)
- **Kongres** – nejvyšší zákonodárný útvar (Sněmovna reprezentantů + Senát)
- **Sněmovna reprezentantů**: 435 členů (státy zastoupeny podle počtu obyvatel)
- **Senát**: 100 členů (z každého státu 2 poslanci)
- Prezidentská republika (právo vydávat nařízení i bez souhlasu Kongresu)
- Nejvyšší soud USA
- Republikánská X demokratická strana
- 2012 – primárky – republikáni (Romney, Santorum...) X demokraté (Obama)

USA – územní vývoj

- 1607 – osada Jamestown – středisko anglické kolonie Virginie
- Krátký pobyt nizozemských (1624 – 1627) a švédských (1633 – 1655) kolonizátorů
- 1682 – Francie – Louisiana
- Španělská provincie Florida
- Průnik Rusů na Aljašku (později kolonie Ruská Amerika)
- 4.7. 1776 – vyhlášení nezávislosti USA
- Britové si podrželi Oregon
- 1803 – Napoleon prodal Louisianu USA za 15 mil. USD
- 1848 – dobytí Nového Mexika
- V průběhu 19. století – určovány hranice mezi USA a Kanadou
- 1867 – odkoupena Aljaška od Rusů za 7,2 mil. USD
- 1898 – zábor Havajských ostrovů

Demografické poměry

- „melting pot“ – tavící kotel národů
- **Hispanci** – ve státech vytvořených na anektovaném mexickém území (od Kalifornie po Texas – celkem 20 – 25% populace)
- Přistěhovalci z Karibiku a J. Am. (velká města na atlantském pobřeží + kolem Velkých jezer)
- Černoši – ve státech bývalého plantážnického Jihu (+ většina populace ve Washingtonu DC)
- Asiaté (Číňané, Filipínci, Japonci, Korejci, Indové...více než 40% Asiatů v Kalifornii, na Havaji, města – homogenní čtvrti)
- Původní Indiáni (od 60. let výrazný přírůstek, pouze ¼ indiánské populace žije v rezervacích)

Státy s nejvyšším počtem hispánské populace (1990)

Stát	Hispanci	% Hispánců	
		USA	% na populaci státu
California	7 688	34,4	25,8
Texas	4 340	19,4	25,5
New York	2 214	9,9	12,3
Florida	1 574	7,0	12,2
Illinois	904	4,0	7,9
Arizona	688	3,1	18,8
New Jersey	740	3,3	9,6
New Mexico	579	2,6	38,2
Colorado	424	1,9	12,9
Massachusetts	288	1,3	4,3

Tabulka 6
Státy s nejvyšším počtem asiatské populace (1990)

Stát	Asiati v tis.	% Asiatů USA	% na populaci státu
California	2 846	39,1	9,6
New York	694	9,5	3,9
Hawaii	685	9,4	61,8
Texas	319	4,4	1,9
Illinois	285	3,9	2,5
New Jersey	273	3,8	3,5
Washington	211	2,9	4,3
Virginia	159	2,2	2,6
Florida	154	2,1	1,2
Massachusetts	143	2,0	2,4

Státy s nejvyšším počtem původní populace (1990)

Stát	Počet v tis.	% původní populace USA	% na populaci státu
Oklahoma	252	12,9	8,0
California	242	12,4	0,8
Arizona	203	10,4	5,5
New Mexico	134	6,8	8,8
Alaska	86	4,4	15,6
Washington	81	4,1	1,7
N. Carolina	80	4,1	1,2
Texas	65	3,3	0,4
New York	63	3,2	0,4
Michigan	55	2,8	0,6

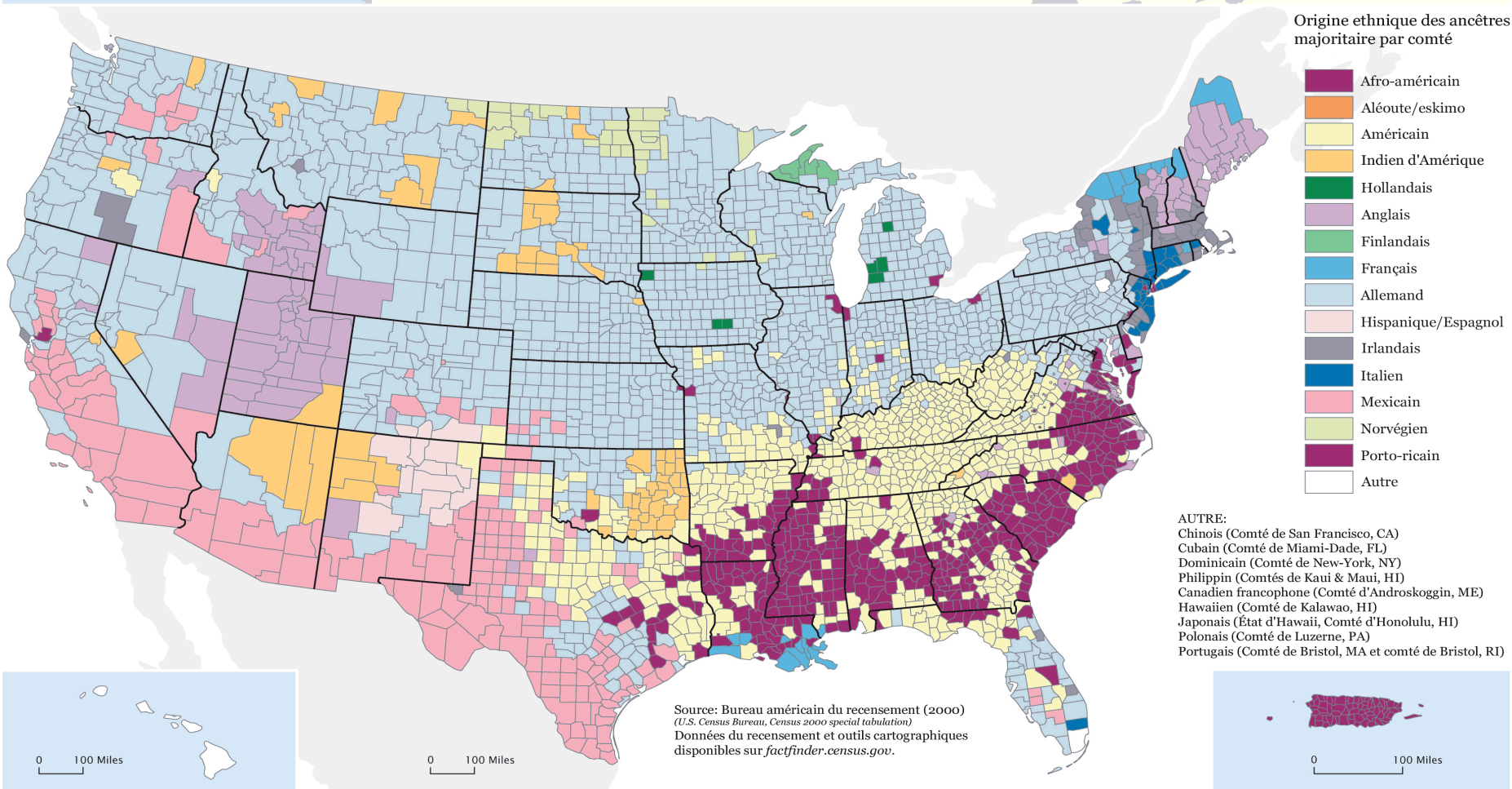
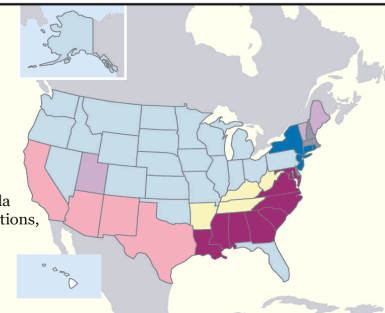
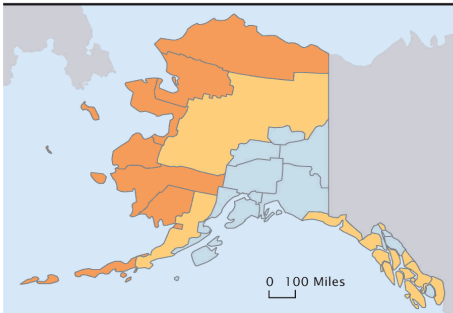
Figure 3.

Origine ethnique des ancêtres

(Les données sont basées sur des échantillons de population. Pour plus d'information sur la protection de la confidentialité, des marges d'erreur de ce genre d'échantillon et des définitions, www.census.gov/prod/cen2000/doc/sf3.pdf)

Origine ethnique des ancêtres majoritaire par état.

(voir les catégories ci-dessous)

Origine ethnique des ancêtres majoritaire par comté

- Afro-américain
- Aléoute/eskimo
- Américain
- Indien d'Amérique
- Hollandais
- Anglais
- Finlandais
- Français
- Allemand
- Hispanique/Espagnol
- Irlandais
- Italien
- Mexicain
- Norvégien
- Porto-ricain
- Autre

AUTRE:
 Chinois (Comté de San Francisco, CA)
 Cubain (Comté de Miami-Dade, FL)
 Dominicain (Comté de New-York, NY)
 Philippin (Comtés de Maui & Maui, HI)
 Canadien francophone (Comté d'Androskoggin, ME)
 Hawaïien (Comté de Kalawao, HI)
 Japonais (État d'Hawaï, Comté d'Honolulu, HI)
 Polonais (Comté de Luzerne, PA)
 Portugais (Comté de Bristol, MA et comté de Bristol, RI)

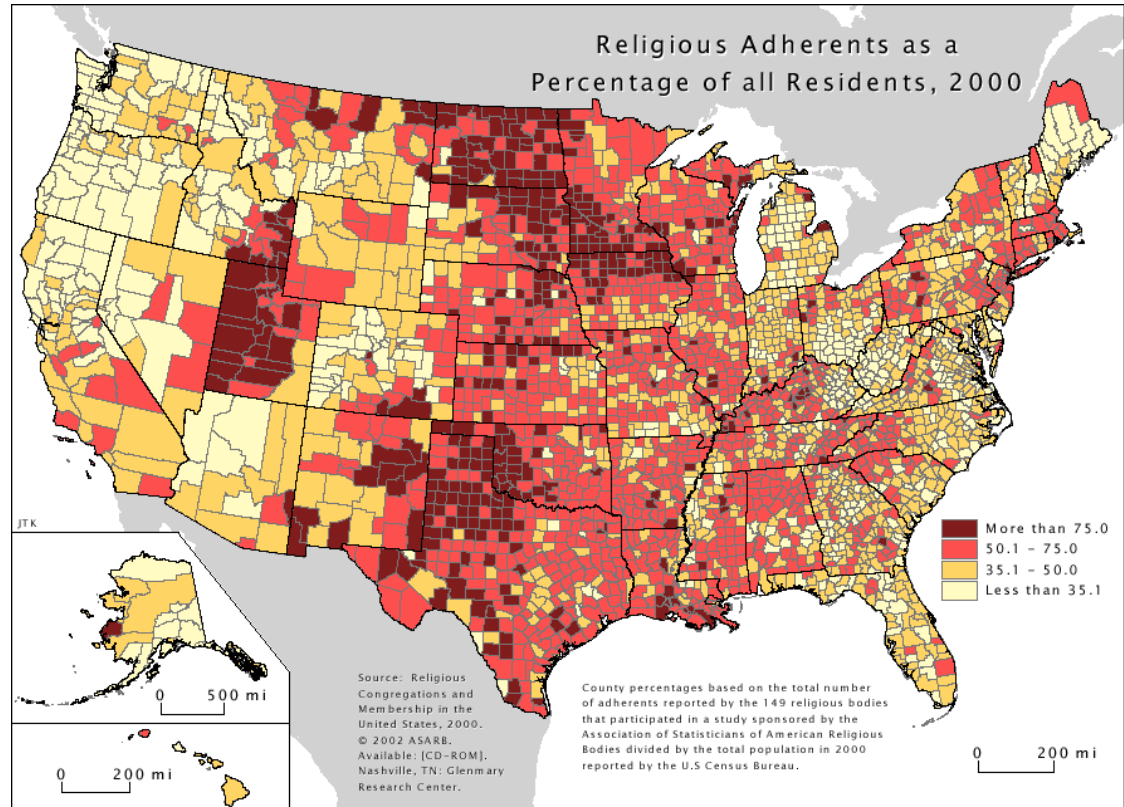
Source: Bureau américain du recensement (2000)
 (U.S. Census Bureau, Census 2000 special tabulation)
 Données du recensement et outils cartographiques disponibles sur factfinder.census.gov.

Tabulka 12
Největší aglomerace USA v roce 1990
 (Metropolitan Statistical Areas - MSA)

Poř.	Město (pouze největší v aglomeraci)	Státy, na nichž se MSA rozkládají	Obyv. v tis.
1	New York	NY - NJ - CT	18 087
2	Los Angeles	CA	14 532
3	Chicago	IL - IN - WI	8 066
4	San Francisco	CA	6 253
5	Philadelphia	PA - NJ - DE - MD	5 899
6	Detroit	MI	4 665
7	Boston	MA - NH	4 172
8	Washington	DC - MD - VA	3 924
9	Dallas	TX	3 885
10	Houston	TX	3 711
11	Miami	FL	3 193
12	Atlanta	GA	2 834
13	Cleveland	OH	2 760
14	Seattle	WA	2 559
15	San Diego	CA	2 498
16	Minneapolis - St. Paul	MN - WI	2 464
17	St. Louis	MO - IL	2 444
18	Baltimore	MD	2 382
19	Pittsburgh	PA	2 243
20	Phoenix	AZ	2 122
21	Tampa - St. Peterburg	FL	2 068
22	Denver	CO	1 848
23	Cincinnati	OH - KY - IN	1 744
24	Milwaukee	WI	1 607
25	Kansas City	MO - KS	1 566
26	Sacramento	CA	1 481
27	Portland	OR - WA	1 478

Náboženská struktura

- Křesťanství – 94%
- Římští katolíci – 36%
- Baptisté – 19%
- Metodisté – 9%
- Luteráni – 6%
- Mormoni – 3%
- Presbyteriáni – 2%
- Ruská a řecká pravoslavná církev – 3%
- Judaismus – 4%
- Buddhismus, islám – do 1%

Životní úroveň obyvatelstva

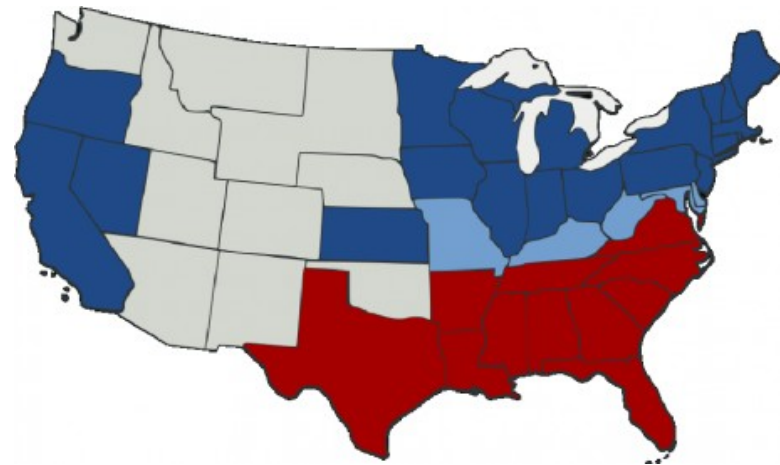
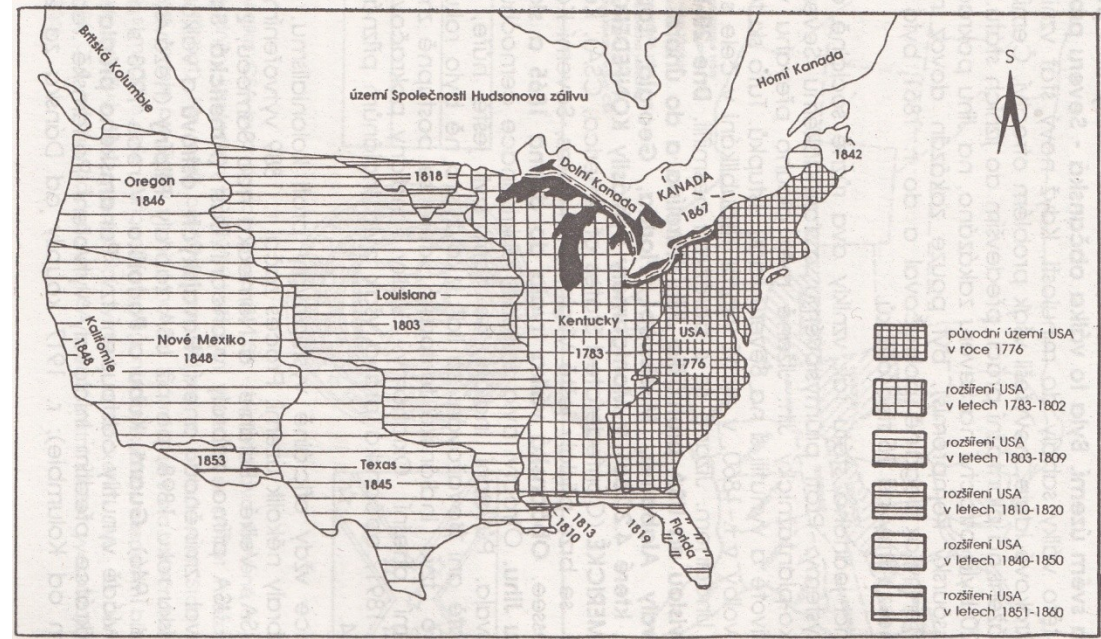
- Velmi vysoká
- Rozdíly mezi skupinami obyvatelstva
- Několik mil. obyvatel žije pod hranicí chudoby
- Nedostatečné sociální zabezpečení
- Zdravotnická péče (kvalitní X velmi drahá)

Ekonomický systém a jeho vývoj

- Už od počátku – absence evropských feudálních vztahů
- První osadníci – zemědělství / kapitalismus
- Zemědělství – Nová Anglie (chov dovezeného skotu, ovcí, vepřů), středoatlantské kolonie (latifundie), jih (plantáže rýže, tabáku, později bavlníku)
- **Squatterství** – zabírání dosud neobdělávané půdy bez úředního povolení
- Kolonie – nejprve suroviny pro mateřskou zemi, později i konkurenční průmysl
- Pol. 18. stol. – prohloubení sociálních rozdílů mezi typy kolonií
- Jih X sever

Ekonomický systém a jeho vývoj II

- 1773 – „Bostonský čajový dýchánek“ (proti zvýšeným cłm)
- Sever: industrializace a rychlý rozvoj tržních vztahů v průmyslu a zemědělství
- Jih: upevňování a rozšiřování otrokářských plantáží
- Od 30. let 19. století – budování železnic
- Vynález stroje na čištění bavlny
- 1821 – použití zemního plynu pro osvětlování domů
- 1844 – zavedení telegrafu
- 1859 – první pramen ropy
- 1860 – rafinérie v Clevelandu
- Po občanské válce Sever X Jih = odliv pracovních sil ze zemědělství do těžby a průmyslu
- 1864 – těžba železné rudy v Minnesotě
- 1882 – v provozu první elektrárna

Ekonomický systém a jeho vývoj III

- Začátek 20. století – petrochemický průmysl
- Nové prostředky masové dopravy – automobily a letadla
- 1913 – Henry Ford – výroba na běžícím pásu
- Monopolizace průmyslu
- Financování velkých průmyslových podniků skrze banky = vznik **finanční oligarchie**
- Rodinné klany – Morganové, Rockefellerové, du Pontové, Fordové, Mellonové
- 1933 – **New Deal** (F.D. Roosevelt) = opatření proti krizi
- Soukromá iniciativa se stala hlavním motorem ekonomického rozvoje

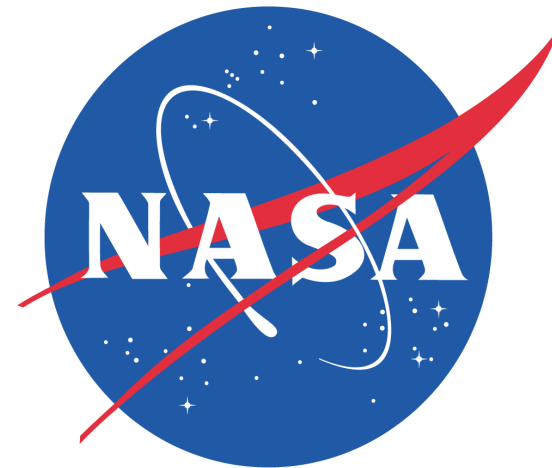
Průmysl

- Mohutná energetická základna
- Využití tradičních i netradičních zdrojů
- Ropa, zemní plyn, ropa (klesá ve prospěch uranu)
- USA – spotřeba téměř ¼ veškeré vyrobené energie na světě

- Hutnictví železa a oceli – chronická krize (Steel Corporation, National Steel etc. – přesun výroby do rozvojových zemí)
- Barevná metalurgie – horské státy, přístavy (Aluminium Co. of America, LTV, hutní závody: El Paso, Omaha...)

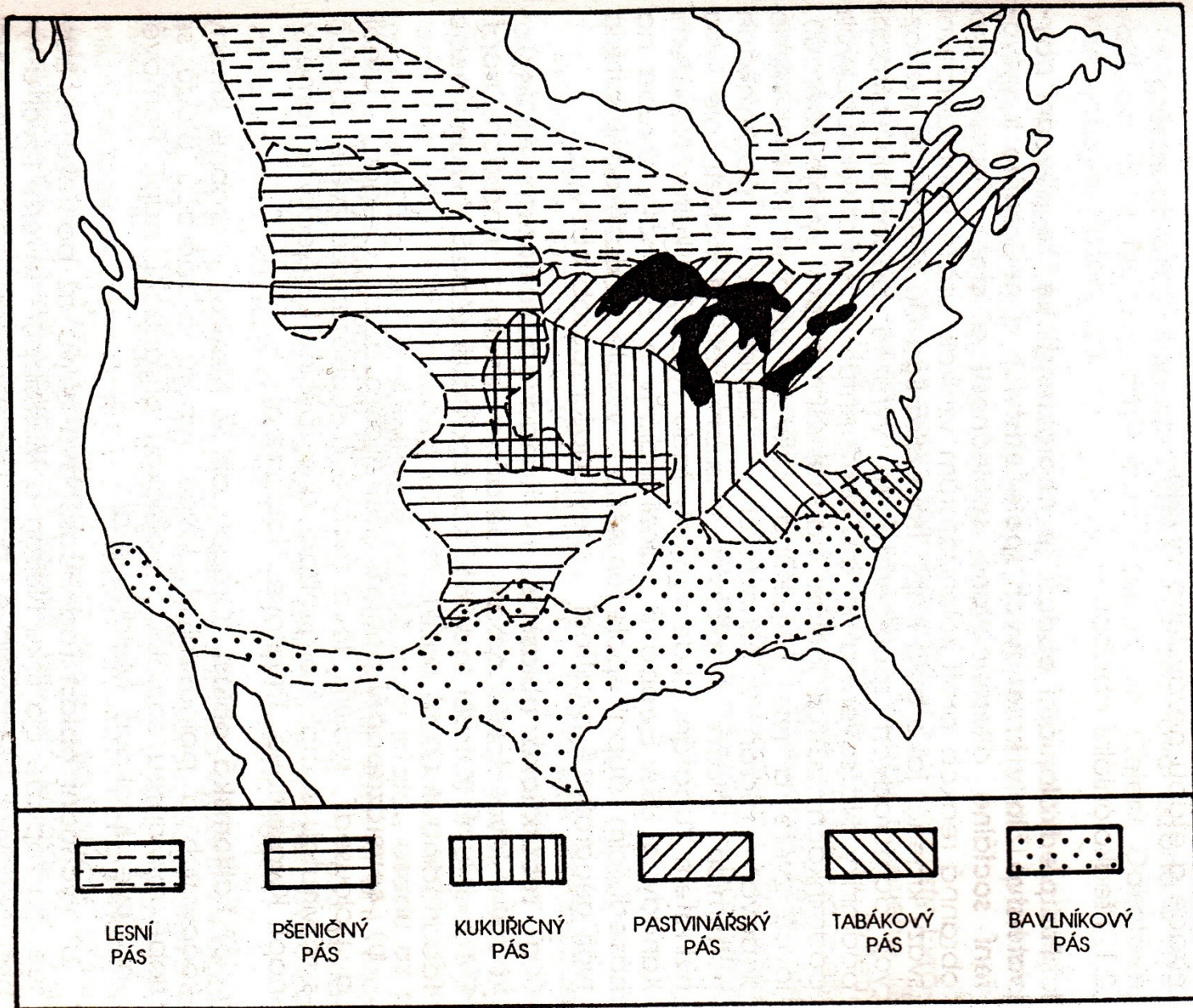
Průmyslová odvětví

- Elektrotechnika a speciální strojírenství (IBM, General Electric, Digital Equipment, Apple, Hewlett Packard...)
- Chemický průmysl (ropné společnosti Exxon, Mobil, Texaco, Chevron, Amoco...)
- Potravinářství (Coca-Cola, Pepsi-Cola, Philip Morris...)
- Textilní průmysl (konkurence levných zahraničních výrobků. Levi Strauss Association)
- Dřevozpracující průmysl (Severozápadní pacifické pobřeží – Washington, Oregon. Velká jezera – Michigan, Wisconsin. Nová Anglie – Maine, Vermont)
- Polygrafický a filmový průmysl (Hollywood, nahrávací studia v Nashville...)

Zemědělství

- Vysoká agrotechnická úroveň a rentabilita
- Velká produktivita
- Nižší výnosy ve srovnání se Západní Evropou kompenzuje rozsáhlý půdní fond (X podíl orné půdy se snižuje)
- Prostorové specializace – „**belts**“ (pásky) – kukuřičný, pšeničný, bavlnářský, pastvinářský
- Mírná převaha živočišné výroby (55%)
- Množství sklizně v jednotlivých letech kolísá (i o 20 – 30%)

Zemědělství – prostorové rozmístění

- Hlavní obilniny: kukuřice, pšenice
- **Pšeničný pás** (Sever – Dakoty, Montana. Jih – Nebraska, Kansas, Oklahoma)
- **Kukuřičný pás** (Iowa, Illinois)
- Sorgo (jih USA)
- Brambory (severozápad – Idaho, Washington, severovýchod – Maine)
- Cukrová řepa (okolí Velkých jezer)
- Cukrová třtina (oblasti kolem Mexického zálivu, Havaj)
- Bavlník (bavlníkový pás – JV USA od Atlantiku po Pacifik)
- Olejniny: Sója, podzemnice olejná, slunečnice
- Chmel (1. na světě)

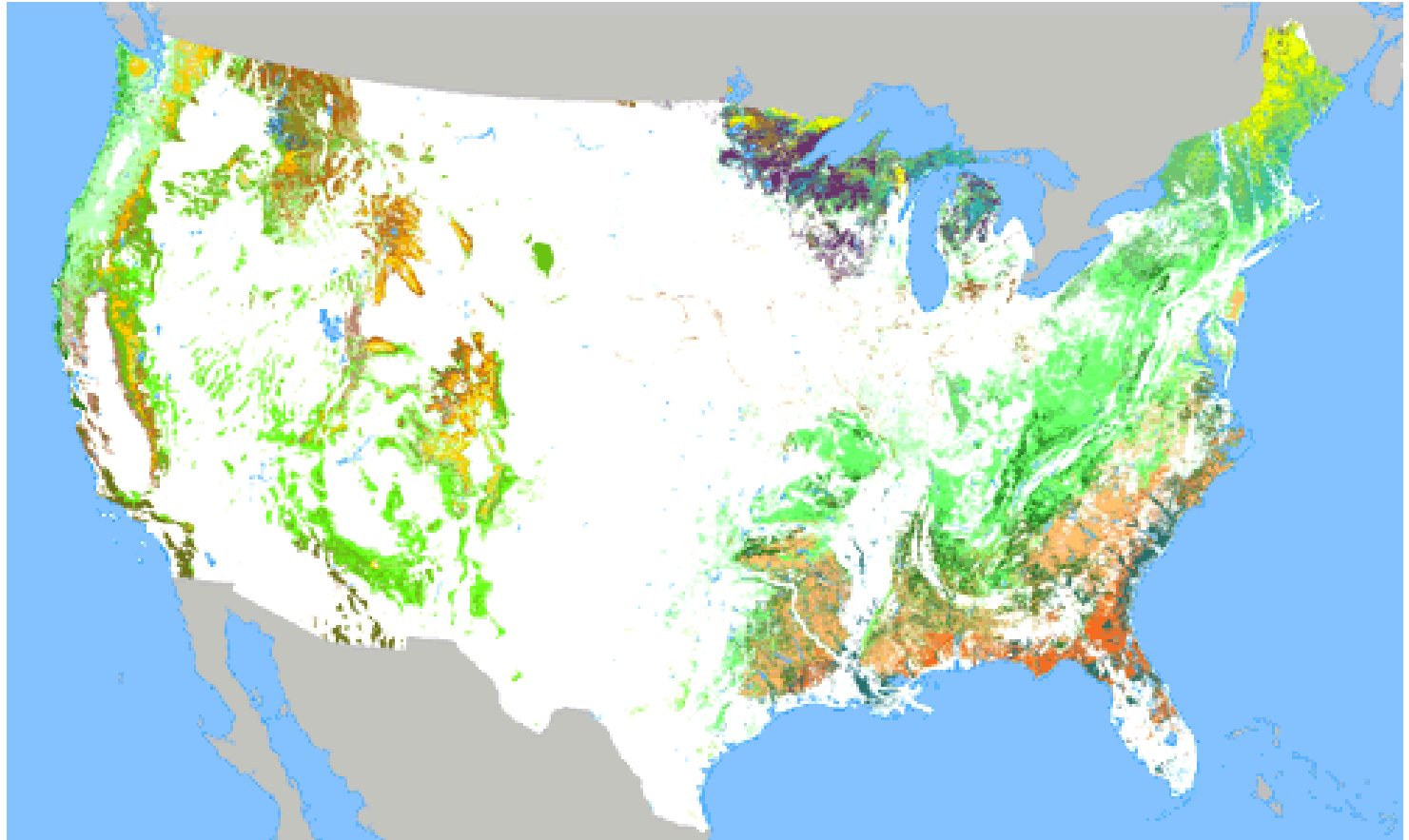
Pěstování zeleniny a ovoce

- Rajčata, okurky, zelí, cibule, melouny, zelené fazole, hrášek
- Citrusy – pomeranče, grepy, citróny, mandarinky
- Jablka, broskve, hrušky, švestky, meruňky
- Jahody, ananas, vlašské ořechy, mandle, avokádo

Lesnictví

- Nejvíce lesů po Rusku, Kanadě a Brazílii
- Přesto se dřevo dováží z Kanady

Socioekonomickogeografická regionalizace

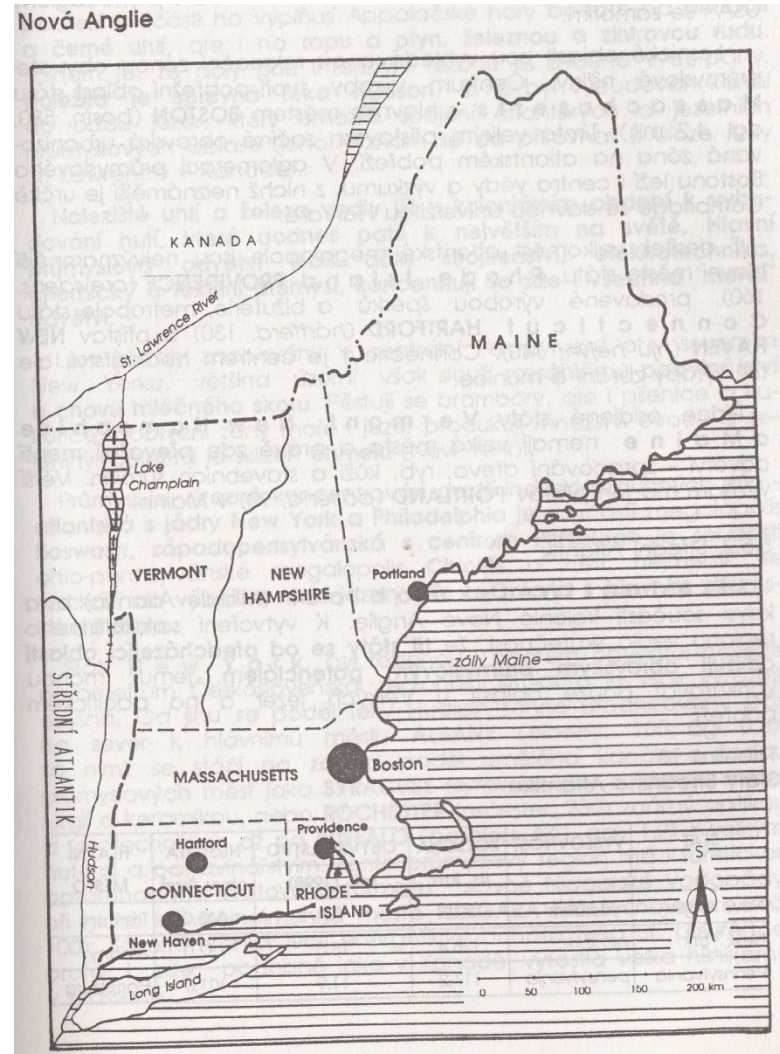
- Nová ekonomická centra – „sluneční pás“ – Kalifornie – Texas – Florida
- Přesun světového ekonomického centra z těžiště atlantské euroamerické zóny do pacifické asijskoamerické zóny
- Státní ekonomické oblasti USA (State Economic Area)
- Novoanglická, Středoatlantská, Střední severovýchodní, Horská, Tichomořská, Severní....

Státní ekonomické oblasti USA

Název oblasti	rozloha	obyvatelstvo	zalidnění
	tis. km ²	mil. (1991)	obyv./km ²
Novoanglická	172,5	13,2	76
Středoatlantská	266,8	37,6	140
Střední severovýchodní	643,0	42,0	65
Střední severozápadní	1 339,6	17,6	13
Jihoatlantská	722,0	43,5	60
Střední jihovýchodní	471,2	15,1	32
Střední jihozápadní	1 136,7	26,7	23
Horská	2 237,4	13,6	6
Tichomořská	849,5	39,1	46
Severní (Aljaška)	1 519,0	0,6	0,4

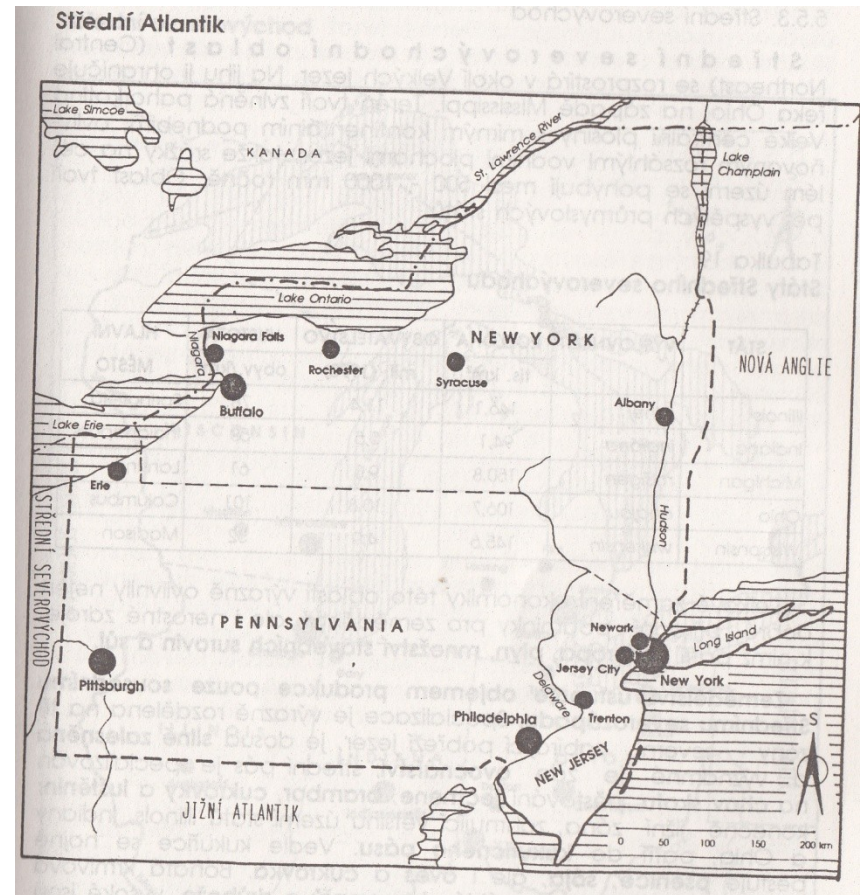
Novoanglická oblast

- Státy Nové Anglie : Connecticut, Maine, Massachussets, New Hampshire, Rhode Island, Vermont
- Výběžky Appalačí
- Nejlesnatější oblast USA
- Zemědělství – intenzivní chov skotu, produkce píce, brambor, ovoce a zeleniny
- Průmysl – dřevozpracující a papírenský
- Hlavní centrum - Boston

Středoatlantská oblast

- New Jersey, New York, Pennsylvania
- Naleziště uhlí a železa = již v koloniálním období vybudování hutí
- Pastvinářství a chov mléčného skotu
- Chmelařství
- Významná města: New York, Philadelphia, Albany, Syracuse, Buffalo, Pittsburgh
- Industrializované zóny – megalopole Boswash, Chipitts

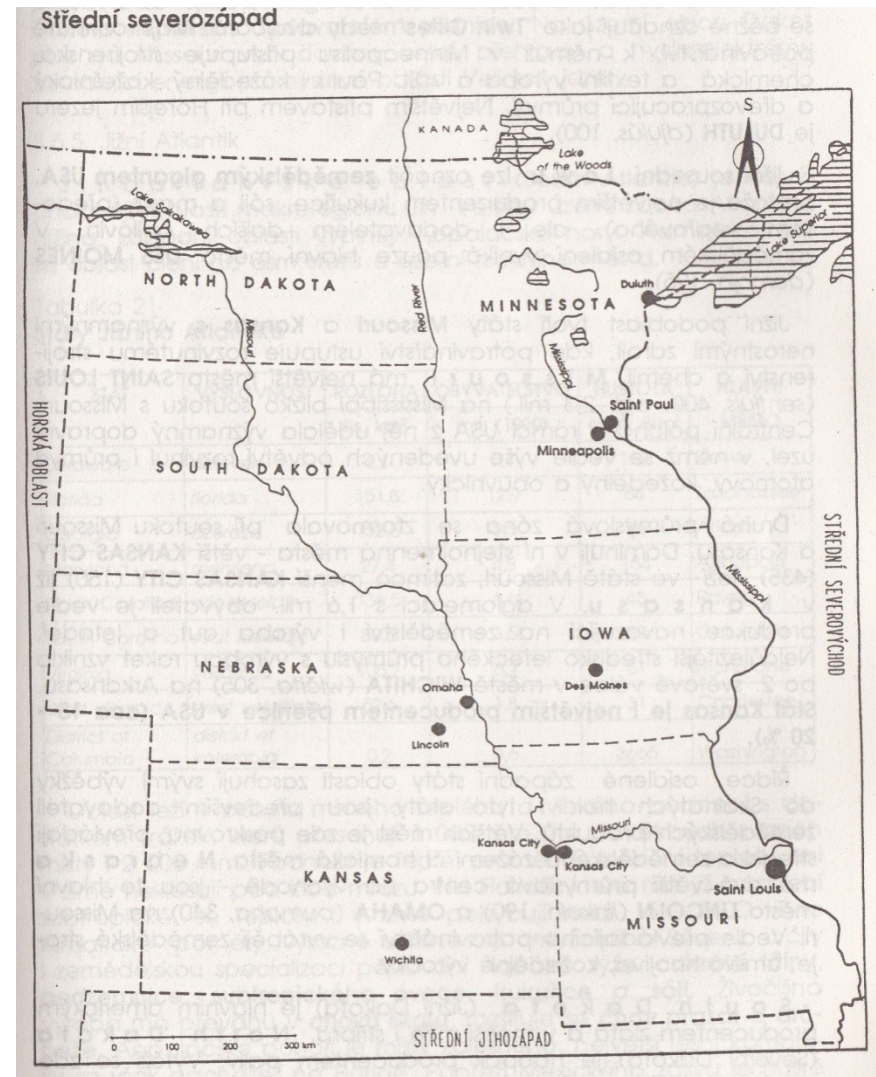
Střední severovýchodní oblast

- Illinois, Indiana, Michigan, Ohio, Wisconsin
- Zemědělství: severní zóna – silně zalesněná, ovocnářství, střední zóna – chov skotu, pěstování ječmene, brambor
- Průmysl – především strojírenství, elektrotechnika, metalurgie, chemie, potravinářství, textilní průmysl, kožedělný průmysl, průmysl stavebních hmot
- Významná centra: Cleveland, Columbus, Cincinnati, Dayton, Detroit, Milwaukee, Chicago, Springfield

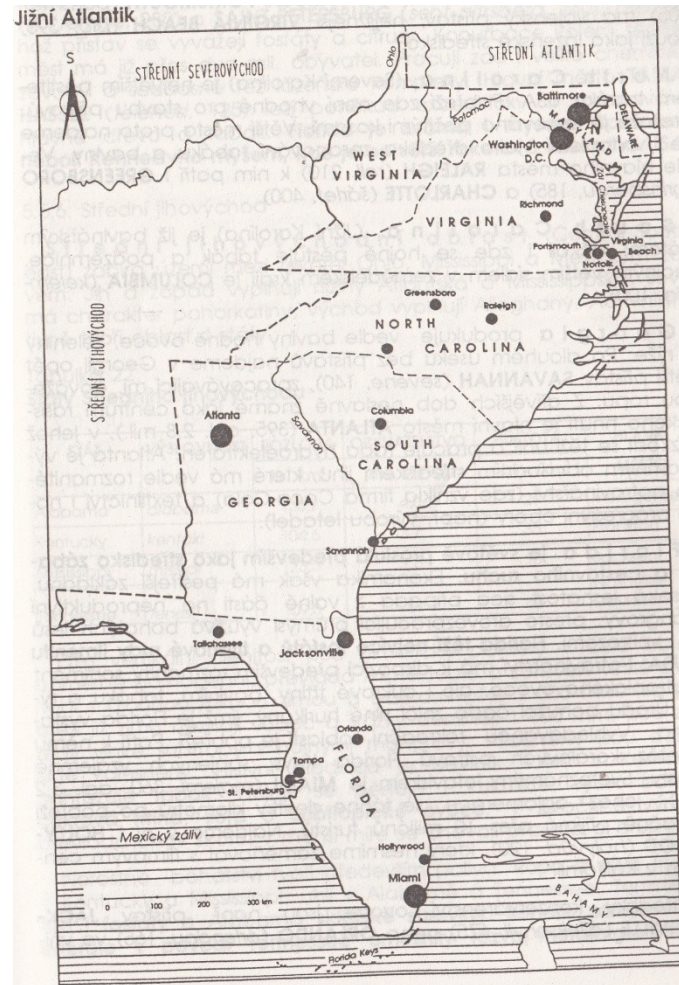
Střední severozápadní oblast

- Iowa, Kansas, Minnesota, Missouri, Nebraska, Severní Dakota, Jižní Dakota
- 1. místo v zemědělské produkci USA
- Rozvinutá živočišná výroba – chov prasat, skotu a drůbeže
- Kukuřice, pšenice, ječmen, oves, sója, luštěniny
- Nerostné bohatství – železná ruda z Minnesoty, hnědé uhlí (Severní Dakota)
- Významná centra: Minneapolis, Duluth, Des Moines, Kansas City, Wichita, Omaha

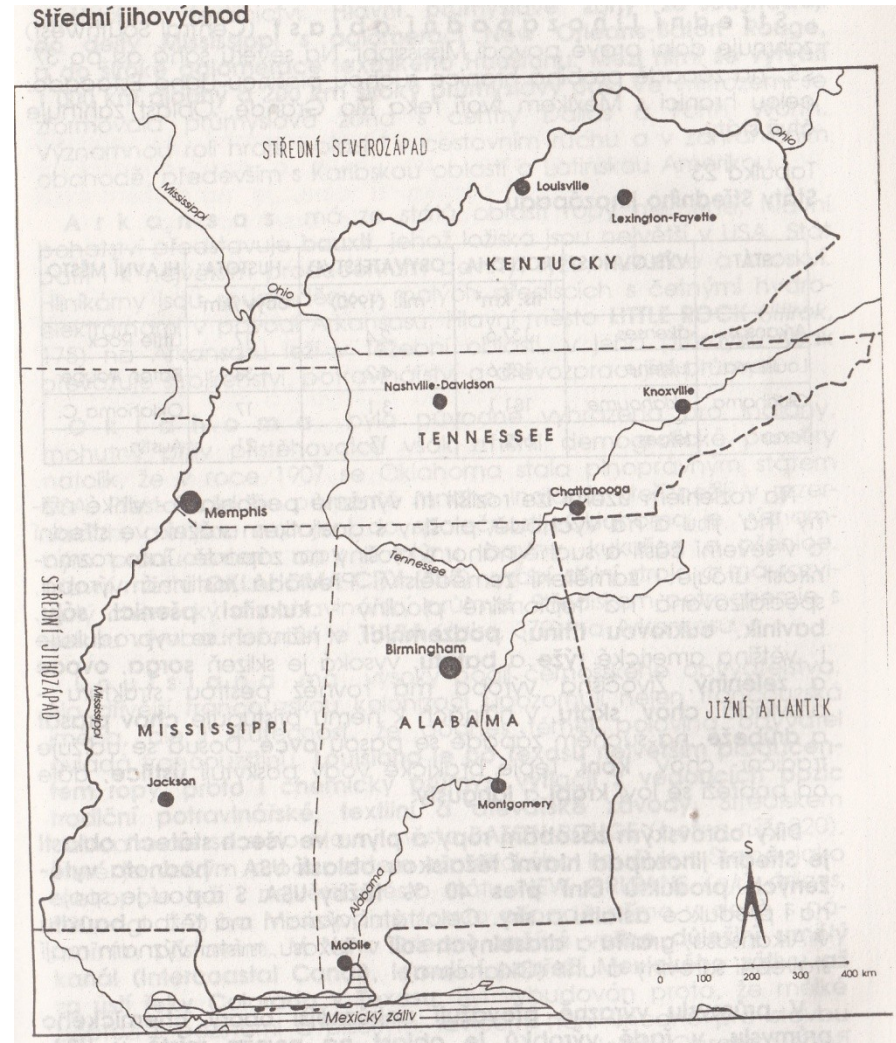
Jihoatlantská oblast

- Delaware, Florida, Georgia, Maryland, Severní Karolína, Jižní Karolína, Virginia, West Virginia, District of Columbia
- Zemědělská specializace – tabák, rýže, cukrová třtina, podzemnice, subtropické ovoce, kukuřice, sója
- Živočišná výroba – chov skotu, prasat, drůbeže
- nerostné bohatství – Appalače, černé uhlí, antracit, těžba mědi, antracit
- Významná centra: Baltimore, Washington, Richmond, Atlanta, Miami, Tampa

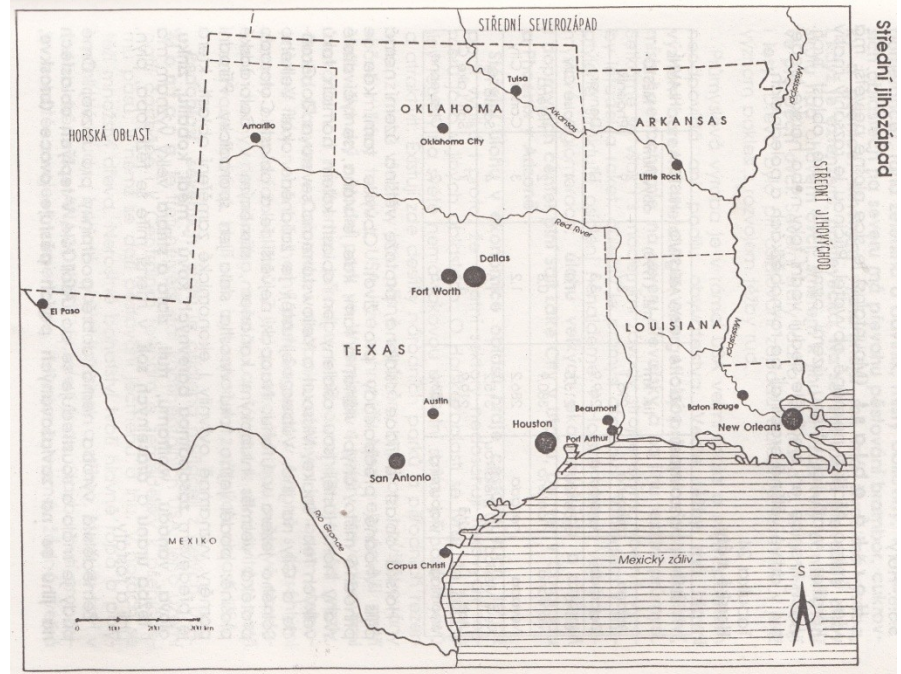
Střední jihovýchodní oblast

- Alabama, Kentucky, Mississippi, Tennessee
- Vlhké subtropy s hojnými mangrovy
- Bavlník, tabák, kukuřice, rýže, batáty
- Nerostné bohatství: ropa, zemní plyn (Kentucky, Mississippi), fosfáty (Tennessee), sklářské suroviny (Alabama), metalurgie železa (Tennessee)
- Významná centra: Louisville, Memphis, Nashville, Montgomery, Jackson

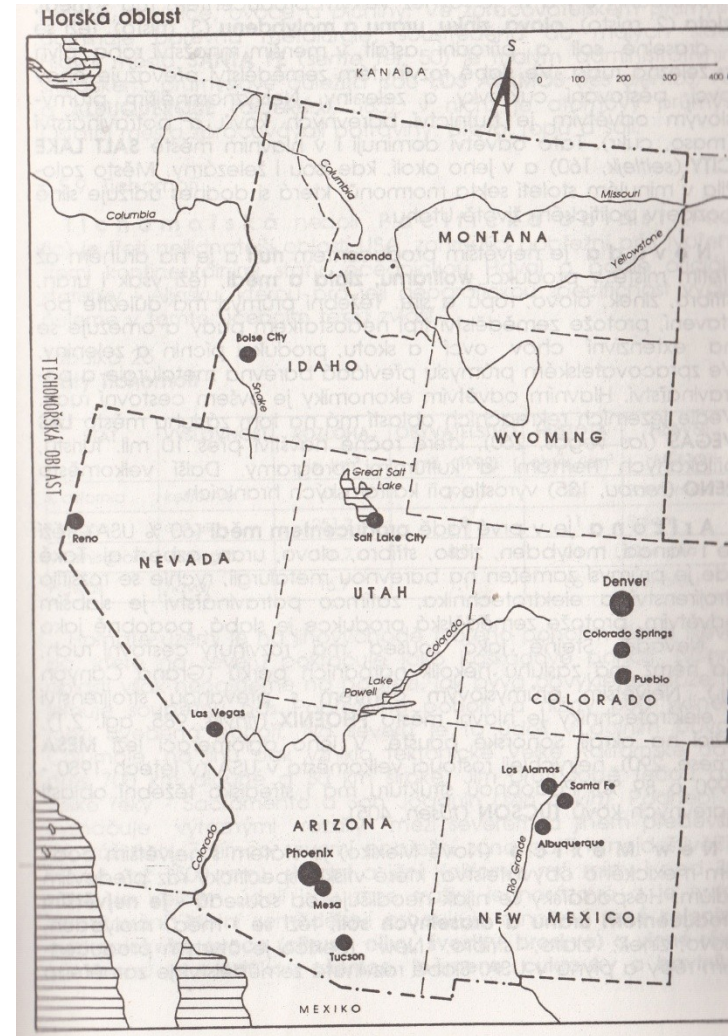
Střední jihozápadní oblast

- Arkansas, Louisiana, Oklahoma, Texas
- Vlhké nížiny – plošiny s dostatkem srážek – suché náhorní plošiny
- Kukuřice, pšenice, sója, bavlník, cukrová třtina, podzemnice, rýže, batáty
- Chov skotu, prasat, ovcí, drůbeže
- Teplé brakické vody – krabi, langusty
- Největší těžařská oblast USA (40% těžby USA)
- Ropa, produkce asfaltu a síry
- Bauxit (Arkansas), grafit a draselné soli (Texas), stavební suroviny a uhlí (Oklahoma)
- Chemický průmysl, strojírenství (výroba raket, družic, lodí, počítačů), hutnictví hliníku a barevných kovů
- Významná centra: průmyslový pás New Orleans – Baton Rouge, Little Rock, Oklahoma city, Houston, Dallas, El Paso...

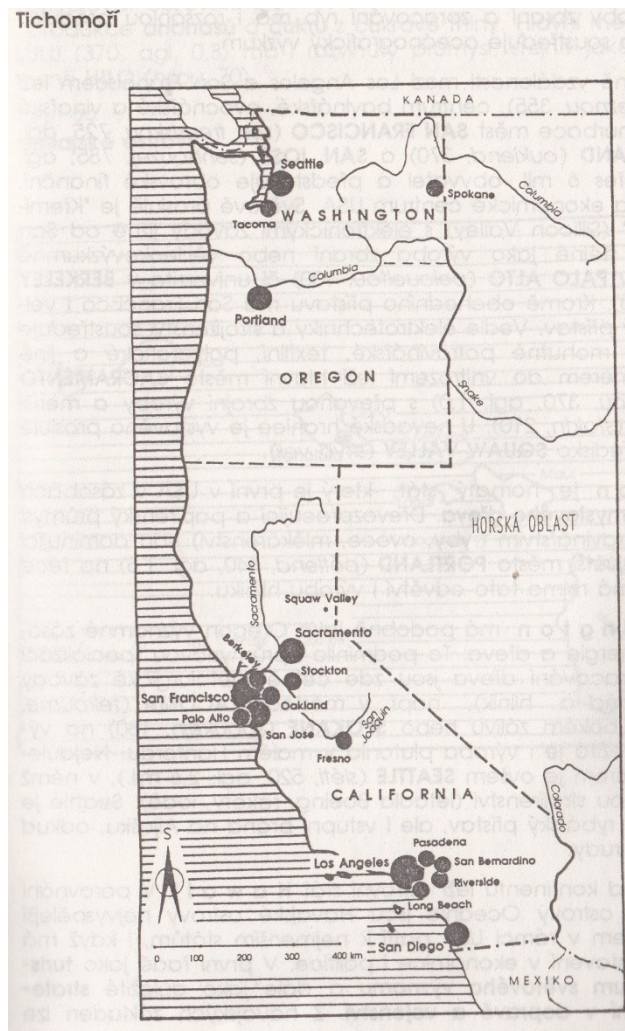
Horská oblast

- Arizona, Colorado, Idaho, Montana, Nevada, New Mexico, Utah, Wyoming
- Většina území – nepříliš vhodné podmínky pro život
- Málo orné půdy
- Zavlažovaná pole teplých oblastí – broskve, pomeranče, zelenina, bavlník
- Chladnější oblasti na severu – brambory, cukrovka, pšenice
- Živočišná výroba – extenzivní, pastevecká
- Barevná metalurgie, energetický průmysl, potravinářství, petrochemie, dřevařství, textilní průmysl
- Cestovní ruch – stěžejní role (národní parky Západu)
- Nejřidší osídlení v rámci USA
- Významnější centra: Boise City, Denver, Pueblo, Salt Lake City, Las Vegas, Phoenix, Tucson, Santa Fe

Tichomořská (Pacifická) oblast

- California, Oregon, Washington, Hawaii
- Severní pobřežní zóna – nejdeštivější v USA, Jižní Kalifornie – závlahy
- Raná zelenina, subtropické ovoce, pšenice, ječmen, cukrovka, bavlník
- Ovoce mírného pásu, brambory
- Chov ovcí, skotu,
- Rybolov: tučňáci, lososi, platýzi, sardinky
- Elektronika, strojírenství, petrochemie, černá metalurgie
- Sever – barevná metalurgie
- Zpracování dřeva
- Filmový průmysl
- Cestovní ruch + zahraniční obchod (východasijské země)
- Významná centra: Los Angeles, „Sansan“ (San Diego – San Francisco), Sacramento, Seattle, Honolulu

Severní oblast

- Aljaška
- Nejvyšší životní úroveň v USA + mzdy
- Dotace a preferenční příplatky
- Zlato, dřevo, kožešiny
- Později: ropa, uhlí, platina, cín, rtuť
- Těžební průmysl – hlavní odvětví ekonomiky
- Hlavní centra: Juneau, Anchorage, Fairbanks

